

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БӨГЕЛМӘ РАЙОНЫ
« ЯҢА СУМАРОКОВО АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ»
МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ СОВЕТЫ

III ЧАКЫРЫЛЫШ

КЫРЫК АЛТЫНЧЫ СЕССИЯСЕ

КАРАР № 3

с. Яңа сумароково

«14» октябрь 2019 ел

Татарстан Республикасы « Яңа сумароково авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә муниципаль милкендә булган мөлкәтне куллану, биләү, идарә итү тәртибе турында»гы Нигезләмәсе хакында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 нчы елның 6 нчы октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында»гы 2001 нче елның 21 нче декабрәндәге 178-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясе субъектлары дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган һәм кече һәм урта эшқуарлык субъектлары тарафыннан арендагана торган күчемсез мөлкәтне аерып алу үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында»гы 2008 нче елның 22 нче июлендәге 159-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт һәм муниципаль унитар предприятиеләр турында»гы 2002 нче елның 14 нче ноябрәндәге 161-ФЗ номерлы Федераль закон, "Көндәшлекне яклау турында"гы 2006 нчы елның 26 нчы июлендәге 135-ФЗ номерлы Федераль закон, 2008 нче елның 8 нче ноябрәндәге 195-ФЗ номерлы «Федераль законга үзгәрешләр кертү хакында»гы, «Конкуренцияне яклау турында»гы Федераль закон, 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү турында»гы Федераль закон, 2006 нчы елның 3 нче ноябрәндәге 174-ФЗ номерлы «Автоном учреждениеләр турында»гы Федераль закон, 2004 нче елның 28 нче июлендәге 45-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында»гы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының « Яңа сумароково авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә Уставы нигезендә

« Яңа сумароково авыл жирлегенә» Советы

Карар бирә:

1. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының «Яңа сумароково авыл жирлегенә» муниципаль берәмлегенә муниципаль милеген биләү, алардан файдалану, идарә итү һәм алар белән эш итү тәртибе турында»гы нигезләмәне расларга (1 нче кушымта).
2. Бөгелмә муниципаль районы « Яңа сумароково авыл жирлегенә»

Советының 2012 нче елның 13 нче февралендәге XVI сессиясенәң 1 нче номерлы карарын үз көчен югалткан дип санарга.

3. Әлеге карарны махсус мәгълүмат стендларында игълан итәргә һәм Бөгелмә муниципаль районының «Интернет» челтәрендәге рәсми порталында урнаштырырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Бөгелмә районы
«Яңа сумароково авыл жирлегә»
муниципаль берәмлеге башлығы

С.Л.Минханова

Татарстан Республикасы
Бөгелмә районы “ Яңа
сумароково авылы жирлегенә”
Советы кырык алтынчы
сессиясенен 2019 нчы елның 14
нче октябрдендәге 3 нче номерлы
караарына
1 нче кушылта

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БӨГЕЛМӘ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ “ ЯҢА СУМАРОКОВО АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӘ” МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕНӘ МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕГЕНӘ БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ, ФАЙДАЛАНУ ҺӘМ ЭШ ИТҮ ТУРЫНДА” ГЫ НИГЕЗЛӘМӘ

1 нче бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Әлегә Нигезләмә Россия Федерациясенен Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 нчы елның 6 нчы октябрдендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында»гы 2001 нче елның 21 нче декабрдендәге 178-ФЗ номерлы Федераль закон, “Россия Федерациясе субъектлары дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган һәм кече һәм урта эшқуарлык субъектлары тарафыннан арендагана торган күчемсез мөлкәтне аерып алу үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында”гы 2008 нче елның 22 нче июлендәге 159-ФЗ номерлы Федераль закон, “Дәүләт һәм муниципаль унитар предприятиеләр турында” 2002 нче елның 14 нче ноябрдендәге 161-ФЗ номерлы Федераль закон, “Көндәшлекне яклау турында”гы 2006 нчы елның 26 нчы июлендәге 135-ФЗ номерлы Федераль закон, 2008 нче елның 8 нче ноябрдендәге 195-ФЗ номерлы “Федераль законга үзгәрешләр кертү хакында”гы, «Конкуренцияне яклау турында»гы Федераль закон, 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү турында»гы Федераль закон, 2006 нчы елның 3 нче ноябрдендәге 174-ФЗ номерлы «Автоном учреждениеләр турында»гы Федераль закон, 2004 нче елның 28 нче июлендәге 45-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының « Яңа сумароково авылы жирлегенә» муниципаль берәмлегенен Уставы нигезендә эшләнелде.

1.2. Әлегә Нигезләмә белән билгеләнә:

- муниципаль милек составы;
- муниципаль милек белән идарә итү, файдалану һәм эш итүнең төп максатлары һәм бурычлары;
- муниципаль милек белән идарә итү, файдалану һәм эш итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә башқарма органнарының төп функцияләре һәм вәкаләтләре;
- муниципаль милекне, шул исәптән хужалык алып бару хокукында муниципаль унитар предприятиеләргә һәм муниципаль учреждениеләргә оператив идарә

хокукында беркетелгән милек белән идарә итү, алардан файдалану һәм эш итү тәртибе;

- муниципаль милекне хосусыйлаштыру, аны арендага, субарендага һәм түләүсез файдалануга тапшыру тәртибе;

- Хужалык жәмгыятьләренен устав капиталларында муниципаль берәмлек акцияләре (өлешләре) белән идарә итү тәртибе;

- муниципаль милекне исәптән төшерү тәртибе;

- муниципаль милекне исәпкә алу һәм аны куллануны контрольдә тоту тәртибе;

- жирлек бюджетына муниципаль милектән табыш китерү тәртибе.

1.3. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының « Яңа сумароково авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге милек булып Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының « Яңа сумароково авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге (алга таба - жирлек) милеккә мөлкәт санала.

Муниципаль милеккә мөлкәт муниципаль унитар предприятиеләргә хужалык алып бару хокукында һәм муниципаль учреждениеләргә Россия Федерациясе граждан законнары һәм әлеге Нигезләмә нигезендә оператив идарә хокукында беркетелә.

Жирлек бюджеты акчалары һәм муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә беркетелмәгән башка муниципаль милек жирлек казнасын тәшкил итә.

1.4. Муниципаль милеккә булырга мөмкин:

- муниципаль берәмлек чикләрендә электр, газ белән тәмин итү өчен билгеләнгән мөлкәт;

- авыл чикләрендәге торак пунктлардан читтә хезмәт күрсәтү өчен жирле әһәмияткә ия автомобиль юллары, шулай ук мондый автомобиль юлларына хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән милек;

- муниципаль берәмлек территориясендә жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте күрсәтү өчен билгеләнгән пассажир транспорты һәм башка мөлкәт;

- муниципаль берәмлек территориясендә гадәттән тыш хәлләрне кисәтү һәм алардан килгән зыяннары бетерү өчен билгеләнгән мөлкәт;

- муниципаль берәмлек территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны оештыру өчен билгеләнгән мөлкәт;

- бушлай мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта (тулы) гомуми белем бирүне тәмин итү, шулай ук өстәмә белем бирү һәм каникул вакытында балаларның ялын оештыру өчен билгеләнгән милек;

- муниципаль берәмлек территориясендә ашыгыч медицина ярдәме (санитар-авиациядән тыш), амбулатор-поликлиника, стационар-поликлиника һәм хастаханә учреждениеләрендә беренчел медик-санитар ярдәм күрсәтү, йөклелек чорында, бала табу вакытында һәм аннан соң хатын-кызларга медицина ярдәме күрсәтү өчен билгеләнгән мөлкәт;

- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өчен билгеләнгән милек;

- архив фондлары, шул исәптән жир төзелеше һәм шәһәр төзелеше документлары кадастры, шулай ук күрсәтелгән фондларны саклау өчен билгеләнгән милек;

- муниципаль берәмлек территориясендә Күмү урыннарын тоту һәм ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру өчен билгеләнгән жир кишәрлекләрен дә кертеп каралган милек;
- жирлекара китапханәләр мөлкәте;
- Россия Федерациясе законнары нигезендә тарихи-мәдәни эһәмияткә ия булган мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) ;
- физик культура һәм массакүләм спортны үстерү өчен билгеләнгән милек;
- муниципаль район составына керүче жирлекләрдәге мәдәният оешмаларының ялын һәм хезмәт күрсәтүләрен оештыру буенча хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән милек;
- муниципаль хокукый актларны, башка рәсми мәгълүматларны рәсми төстә халыкка житкерү өчен кирәк булган мөлкәт;
- федераль законнар нигезендә муниципаль берәмлек милкенә кертелгән жир кишәрлекләре;
- ике һәм аннан да күбрәк жирлек территориясендә яки муниципаль берәмлекнең авыллара территориясендә урнашкан су тутырылган карьерлар, буалар;
- муниципаль берәмлек территориясендә дэвалау-сәламәтләндрү урыннарын һәм жирле эһәмияттәге курортларны төзү, үстерү һәм саклауны тәэмин итү өчен билгеләнгән милек;
- халыкны һәм муниципаль район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклауны оештыру өчен билгеләнгән мөлкәт;
- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау өчен билгеләнгән милек;
- муниципаль берәмлек территориясендә кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итү, шул исәптән кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм инфраструктурасын формалаштыру һәм үстерү өчен билгеләнгән милек.

1.5. Жирлек милкендә булырга мөмкин мөлкәт:

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен;
- жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының, муниципаль хезмәткәрләренң, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләренң, жирлек башкарма комитетының норматив хокукый актлары нигезендә эшчәнлеген тәэмин итү өчен.

2 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕК БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ, БИЛӘҮ ҺӘМ ЭШ ИТҮ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

2.1. Муниципаль милектәге объектлар белән идарә итү һәм алар белән эш итүнең максатлары:

- жирле үзидарә органнарының матди-финанс нигезен ныгыту;
- муниципаль милектәге, жирлекнең социаль-икътисади үсеше өчен файдаланыла торган күчемсез милекнең торышын арттыру һәм яхшырту;
- жирлек бюджеты керемнәрен арттыру;
- гражданлык-хокукый килешүләр буенча район йөкләмәләрен тәэмин итү.

2.2. Максатка ирешү өчен түбәндәге бурычлар билгеләнә:

- файдаланылмый торган милек объектларын гражданнар әйләнешенә кертү, алардан файдалануның нәтижәлелеген арттыру хисабына жирлек бюджетына салым булмаган керемнәрнең артуы;
- муниципаль милекне саклау һәм арттыру, жирлек бюджетына керем кертә торган итеп идарә итү, шулай ук халыкның ижтимагый ихтыяжларын тәэмин итү өчен кирәк булган милекне жәлеп итүне тәэмин итү;
- жирлек милек структурасын оптимальләштерү;
- хужалык жәмгыятьләрендә унитар предприятиеләрнең һәм муниципаль учреждениеләрнең мөлкәт комплексларыннан, муниципаль өлешләрдән (акция пакетларыннан) табыш алу;
- предприятие һәм учреждениеләргә милекне беркетү шартларын, ышанычлы идарәгә, арендага, сату-алу шартнамәләрен, хосусыйлаштыру планнарын үтәүне контрольдә тоту;
- милек белән идарә итүнең норматив-хокукый базасын камилләштерү, милек белән нәтижәле идарә итүне, базар инфраструктурасын һәм икътисадның дәүләтнеке булмаган секторын үстерүне тәэмин итүче оештыру һәм финанс шартларын формалаштыру;
- жирлек милек тәшкил итүче милекне һәм аның хәрәкәтен объектлы исәпкә алу;
- Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары, Муниципаль хокукый актлар нигезендәге башка бурычлар.

3 бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ ФОРМАЛАШТЫРУ

3.1. Жирлекнең муниципаль милек нигезле чыганаclar, законнар, башка норматив хокукый актлар, шул исәптән жирле үзидарә органнары, шулай ук федераль һәм республика милкендәге һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле объектларны жирлек милкенә тапшыру хисабына төзелә.

3.2. Социаль-мәдәни һәм коммунал-көнкүреш объектларын, әлеге объектларга хезмәт күрсәтүче ремонт-төзелеш бүлекчәләрен муниципаль милеккә тапшыру жирлек Башкарма комитетының һәм тапшырыла торган объектлар милекчәләренен уртак карары нигезендә башкарыла.

3.3. Жирлек һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә файдалану өчен яңа житештерелгән яисә яңа төзелгән мөлкәткә милек хокукы гамәлдәге законнар һәм башка хокукый актлар нигезендә жирлек тарафыннан сатып алына.

3.4. Муниципаль мөлкәтне файдалану нәтижәсендә алынган жиләк-жимешләргә, продукциягә, керемгә милек хокукы жирлектә гамәлдәге законнарда, башка хокукый актларда яисә тиешле килешүдә (хокук билгеләүче документ) каралган нигезендә сатып алынырга мөмкин.

3.5. Гражданнар һәм юридик затлар милкендәге мөлкәтнең муниципаль милкенә әйләндерү, милекчегә әлеге мөлкәтнең хакын һәм башка зыяннарын законнарда билгеләнгән тәртиптә каплап, закон нигезендә башкарыла.

3.6. Муниципаль милеккә милек хокукын жирлек Башкарма комитеты карары буенча муниципаль милекне башка затларга күчәргәндә, муниципаль милеккә милек хокукыннан баш тартканда, үлү очрагында яки юкка чыгарылганда һәм муниципаль милеккә милек хокукын югалтканда, законда каралган башка очраclarда туктатыла.

3.7. Муниципаль мөлкәтне мәжбүри тартып алу, законда каралган очраклардан тыш, рөхсәт ителми:

- йөкләмәләр буенча муниципаль милеккә түләттерү мөрәжәгәте;
- закон нигезендә муниципаль берәмлеккә карый алмый торган мөлкәтне читләштерү;
- ул урнашкан җир кишәрлеген законлы нигезләрдә тартып алу белән бәйле рәвештә күчәмсез муниципаль милекне читләштерү;
- законда каралган башка очракларда.

3.8. Җирле үзидарә органы йөкләмәләре буенча түләтү таләп итү юлы белән муниципаль мөлкәтне тартып алу, әгәр дә мөрәжәгать итүнең тәртипләре законда яисә килешүдә каралмаган булса, суд карары нигезендә башкарыла.

3.9. Түләтү таләп ителә торган муниципаль милеккә милек хокукы әлегә милек күчүче заттан алынган муниципаль милеккә милек хокукы барлыкка килгәннән соң туктатыла

4 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕК МИЛЕКЧЕСЕНЕҢ ХОКУКЫЙ ВӘКАЛӘТЛӘРЕН ТОРМЫШКА АШЫРУ

4.1. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының " Яңа сумароково авыл җирлегенә» муниципаль берәмлегенә үз милек хужасы булып тора, үз мөлкәте белән идарә итү, файдалану һәм эш итү хокукын гамәлгә ашыра.

4.2. Муниципаль милек белән идарә итү һәм идарә итү тәртибен, предприятие һәм учреждениеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифларны билгеләү җирлек Башкарма комитетының аерым компетенциясендә тора.

4.3. Милек муниципаль милеккә кабул ителә һәм, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, җирлек Башкарма комитеты карары нигезендә читләштерелә.

4.4. Җирлек Башкарма комитеты компетенциясенә керә:

- муниципаль милек формалаштыруны тәмин итү, җирле үзидарәнең мөлкәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә башкарма органнары эшчәнлегенә контрольне гамәлгә ашыру;

- җир кишәрлекләреннән тыш мөлкәтне муниципаль милеккә алу турында карар кабул итү;

- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыру, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгеләү, аларның уставларын раслау, муниципаль учреждениеләрне финанслауны тәмин итү, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итү, аларның җитәкчеләрен контракт нигезендә билгеләү һәм биләгән вазифаларыннан азат итү;

- законнарда, җирлек Уставында каралган башка вәкаләтләренә үтәү;

- муниципаль милек объектларын исәпкә алуны гамәлгә ашыру һәм муниципаль мөлкәт һәм муниципаль җир реестрын алып бару;

- җир кишәрлекләреннән тыш муниципаль милекне хосусыйлаштыруны тормышка ашыру;

- муниципаль милекне хужалык алып баруға һәм оператив идарәгә беркетү;

- муниципаль мөлкәтне һәм мөлкәт хокукларын арендага, файдалануга, залогка, ышанычлы идарәгә һәм башка файдалану рәвешләренә тапшыру, шулай ук муниципаль унитар предприятиеләр һәм муниципаль учреждениеләр арасында жир кишәрлекләреннән тыш муниципаль мөлкәтне яңадан бүлү турындагы мәсьәләләрне хәл итү;

- жир кишәрлекләреннән тыш муниципаль милекне Татарстан Республикасы, башка муниципаль берәмлекләр милкенә һәм федераль милеккә тапшыруны оештыру;

- житештерү һәм социаль билгеләнештәге объектларны муниципаль милеккә кабул итү, жирлекнең норматив хокукый актларында каралган тәртиптә башка объектларны муниципаль милеккә алу;

- сәнәгать жирләрен һәм башка махсус билгеләнештәге жирләренә авыл хужалыгы жирләренә күчерү турында карар проектларын эзерләү;

- муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләрен алу, шул исәптән сатып алу юлы белән;

- законнарда, жирлек Уставында каралган башка вәкаләтләрне үтәү;

- хужалык алып бару хокукында муниципаль предприятиеләргә беркетелгән күчемле һәм күчемсез мөлкәтне гамәлгә куючы һәм милекче функцияләрен гамәлгә ашыру, муниципаль мөлкәтнең тиешле дәрәжәдә кулланылуын һәм сакланышын тикшереп тору функцияләрен дә кертеп;

- муниципаль учреждениеләргә беркетелгән күчемле һәм күчемсез мөлкәт белән оператив идарә хокукында, беркетелгән муниципаль милекне тиешенчә файдалануны һәм саклауны контрольдә тоту функциясен дә кертеп, милекче функцияләрен гамәлгә ашыру.

5 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКТӘГЕ ЖИР

5.1. Гамәлдәге законнар нигезендә, жирлек чикләрендә урнашкан, башка субъектлар милке булмаган жирләр һәм табигый ресурслар муниципаль милеккә керә.

5.2. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районының " Яңа сумароково авыл жирлегенә" муниципаль берәмлеге жирләрен биләү, алардан файдалану тәртибен билгеләү муниципаль район Башкарма комитеты карамагында тора.

5.3. Жирлектә (юллар, яр буйлары, парклар, урман парклары, бакчалар, сулыклар, пляжлар) гомуми кулланылыштагы жирләр, табигать һәйкәлләре, сәламәтләндрерү һәм тарихи-мәдәни билгеләнештәге жирләр, жир асты байлыкларын файдалану һәм саклау өчен бирелгән жирләр, законлы нигезләрдә вакытлыча файдаланылышта булган жир участкалары читләштерелергә тиеш түгел.

5.4. Жирлек чикләрендә урнашкан үзләштерелгән жир кишәрлеге муниципаль ихтыяжлар өчен сатып алу юлы белән хужасыннан алынырга мөмкин.

5.5. Муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлегенә бер өлешен милекче ризалыгы белән генә сатып алу рөхсәт ителә.

5.6. Муниципаль ихтыяжлар өчен тартып алынырга тиешле жир кишәрлеге хужасы, килешүгә ирешкәнче яки суд тарафыннан участокны сатып алу турында карар кабул ителгәнче, аны үз теләге белән куллана, файдалана һәм эш йөртә ала.

5.7. Милекче белән килешү буенча аңа муниципаль ихтыяжлар өчен алына торган кишәрлек урынына, муниципаль жир фонды составыннан башка жир участогы, алына торган кишәрлекнең сатып алу бәясен исәпкә алып, бирелергә мөмкин.

5.8. Жирлек чикләрендә урнашкан жир кишәрлеге милекчедән авыл хужалыгы житештерүе яисә төзелеш өчен билгеләнгән, тиешле максатларда өч ел дәвамында файдаланылмаган очрактарда, һәм аннан да озак саракка законда билгеләнмәгән булса, тартып алынырга мөмкин. Бу чорда участокны үзләштерү өчен кирәк булган вакыт, шулай ук участокны тиешле максатларда файдаланырга мөмкин булмаган вакыт саналмый.

6 нчы бүлек. МУНИЦИПАЛЬ УНИТАР ПРЕДПРИЯТИЯЛӘР

6.1. Муниципаль унитар предприятие – мөстәкыйль хужалык итүче субъект, аның мөлкәте муниципаль милекке, предприятиегә хужалык алып бару хокукында һәм Гражданнар кодексы һәм әлеге Нигезләмә нигезендә билгеләнгән чикләрдә, билгеләнгән тәртиптә файдалануга беркетелә.

6.2. Муниципаль унитар предприятие:

- продукция (товарлар) житештерү, жирлек ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм табыш алу максатларында хезмәт күрсәтү;

- хосусыйлаштыруга тыелган милекке, шул исәптән жирлекнең техноген, экологик яки башка куркынычсызлыгы, транспортның эшләвен тәэмин итү, стратегик мәнфәгатьләренә тормышка ашыру өчен кирәк булган мөлкәтне файдалану;

- табышлылыкны чикләү юлы белән минималь бәяләр буенча социаль бурычларны хәл итү;

- эшчәнлекнең дотацияләнгән торган аерым төрләрен гамәлгә ашыру, зыянга эшли торган производстволарны алып бару;

- жирлек инфраструктурасы, шулай ук төп куллану товарлары, ресурслар һәм хезмәт күрсәтү базарының тотрыклы эшләвен тәэмин итү;

- Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән башка максатларда төзелә.

6.3. Решение о создании, ликвидации или реорганизации муниципального унитарного предприятия принимается исполкомом поселения.

6.4. Муниципаль унитар оешмалар белән идарә итү:

- муниципаль унитар предприятиеләрнең структурасын һәм санын оптимальләштерү;

- предприятиеләр үсешенә фараз күрсәткечләрен ел саен төзү;

- статистик исәпкә алу мәгълүматлары нигезендә, устав һәм финанс-хужалык эшчәнлеге нәтижәләренә мониторинг;

- предприятиеләргә хужалык алып бару өчен бирелгән мөлкәтнең сакланышын һәм максатчан кулланылышын контрольдә тоту;

- предприятие житекчеләре эшчәнлегенә бәя;

- предприятие житекчесенә баланс комиссиясендә еллык отчеты;

- оештыру документларына, житекче белән контрактка үзгәрешләр кергү, предприятиене эчке һәм тышкы реструктуризацияләү, үзгәртеп кору, предприятие житекчесен алмаштыру турында карарлар кабул итү.

6.5. Район башкарма комитеты муниципаль предприятиеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, уставларын раслый,

муниципаль предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, аларның житәкчеләрен контракт нигезендә билгели һәм эштән азат итә. Район башкарма комитеты хужалык алып бару хокукында предприятиегә беркетелгән күчемле һәм күчемсез милекне, беркетелгән муниципаль милекне тиешенчә файдалануны һәм саклауны контрольдә тоту функцияләрен дә керттеп, гамәлгә куючы һәм милекче функцияләрен башкара.

6.6. Муниципаль унитар предприятиегә хужалык алып бару хокукындагы мөлкәтне беркетү килешүдә предприятие эшчәнлегенә һәм милекне кабул итү-тапшыру актында чагыла.

Килешү һәм кабул итү-тапшыру акты 3 нөсхәдә төзелә, Башкарма комитет тарафыннан раслана һәм хужалык алып баруға тапшырыла торган мөлкәтнең тулы тасвирламасы да булырга тиеш.

Унитар предприятие үз йөкләмәләренә буенча барлык мөлкәткә белән җавап бирә.

Унитар предприятие милекченең йөкләмәләренә буенча җавап бирми.

6.7. Муниципаль милекне хужалык алып бару хокукында предприятиегә фактта тапшырганнан соң, предприятиегә беркетелгән мөлкәтне исәпкә алу, инвентаризацияләү һәм саклау буенча бурычлар күчә.

6.8. Район ел саен муниципаль предприятиеләрнең хужалык карамагында булган мөлкәттенән файдаланган өчен район бюджетына акча күчерүләрен күләмен аларның эшчәнлек төренә карап билгеләргә хокуклы.

6.9. Хужалык эшчәнлегенә нәтижеләрен бәяләү максатларында предприятие квартал саен бухгалтерлык хисабын район Башкарма комитетына яки вәкаләтле затка тапшыра.

6.10. Предприятиенең финанс-хужалык эшчәнлегенә нәтижеләренә район Башкарма комитетының баланс комиссияләрендә карала.

6.11. Мөлкәттән нәтижәсез файдалану яки аны устав белән билгеләнгән эшчәнлек төрләренә һәм максатлары нигезендә файдаланмаган очракта, район Башкарма комитеты яки вәкаләтле зат предприятие житәкчесенә дисциплинар йогынты ясау чараларын куллану, предприятиенә үзгәртеп кору, бетерү, предприятие уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертүне хәл итәргә хокуклы.

6.12. Муниципаль предприятие житәкчесенә вазыйфасына билгеләп кую район Башкарма комитеты житәкчесенә боерыгы белән башкарыла.

6.13. Предприятиенең финанс-хужалык эшчәнлеген тикшерү районның контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарыла.

6.14. Юридик затның милек комплексы буларак предприятие муниципаль милек реестрында кертеләргә һәм исәпкә алынырга тиешле объект булып тора.

7 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ УЧРЕЖДЕНИЯЛӘР

7.1. Муниципаль оешма – гражданның сәламәтлеген саклау, физик культураны һәм спортны үстерү һәм коммерциясез характердагы башка функцияләрен башкару максатыннан, идарә, социаль-мәдәни, белем бирү һәм фәнни максатларда муниципаль милек нигезендә төзелгән һәм җирлек бюджетыннан тулысынча яки өлешчә финанслана торган коммерцияле булмаган оешма.

7.2. Җирлек башкарма комитеты муниципаль учреждениеләр булдыра, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, уставларын раслай,

муниципаль учреждениеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, житәкчеләрен контракт нигезендә билгели һәм эштән азат итә.

Жирлекнең башкарма комитеты төзелә торган муниципаль учреждениене гамәлгә куючы булып тора, учреждениегә беркетелгән күчемле һәм күчемсез милекне оператив идарә итү хокукында, беркетелгән муниципаль милекнең тиешенчә кулланылуын һәм сакланышын контрольдә тоту функциясен дә кертеп, милекче функцияләрен башкара.

7.3. Учреждение милке жирлек милкендә һәм учреждениенең оператив идарә хокукында.

7.4. Учреждение оператив идарә хокукында беркетелгән милек белән учреждениенең оештыру документларында, милекче биремнәрендә һәм мөлкәт билгеләүдә билгеләнгән эшчәнлек максатларына туры китереп файдалана һәм аның белән эш итә.

7.5. Учреждение йөкләмәләренә үз карамагында булган акча белән җавап бирә. Акча җитмәгән очракта, кредиторларның таләпләре муниципаль казна хисабына суд карарлары нигезендә канәгатьләнделә.

7.6. Муниципаль учреждениеләргә оператив идарә хокукында беркетелү учреждениенең оештыру документларында һәм мөлкәтне кабул итү-тапшыру актында чагыла.

7.7. Муниципаль милекне фактта тапшыру мизгеленнән учреждениегә оператив идарә хокукында аңа беркетелгән мөлкәтне исәпкә алу, инвентаризацияләү һәм саклау буенча бурычлар күчә. исәпкә алу буенча, инвентаризация һәм саклау беркетелгән аның мөлкәтен.

7.8. Учреждение үзенә беркетелгән мөлкәтне саклау һәм максатчан файдалану өчен җаваплы. Учреждениенең бу өлештә эшчәнлеген вәкаләтле зат контрольдә тота.

Мөлкәтне гамәлгә кую документларында билгеләнгән эшчәнлек төрләре һәм максатлары нигезендә файдаланмаган очракта, жирлек башкарма комитеты учреждение җитәкчесенә карата дисциплинар йогынты чараларын куллану, учреждениене үзгәртеп кору, ябу, аның Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү мәсьәләсен хәл итәргә хокуклы.

Файдаланылмый торган, билгеләнеше буенча файдаланылмый торган, муниципаль учреждениегә оператив идарә хокукында беркетелгән йә баланста чагылдырылмаган мөлкәтне вәкаләтле зат законда һәм муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә алырга хокуклы.

7.9. Муниципаль учреждение җитәкчесе вазифасына билгеләнү авыл жирлеге Башкарма комитеты җитәкчесе боерыгы белән башкарыла.

7.10. Учреждениенең финанс-хужалык эшчәнлеген тикшерү районның Контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарыла.

8 нче бүлек. КЕЧЕ ҺӘМ УРТА ЭШКУАРЛЫК СУБЪЕКТЛАРЫ АРЕНДАЛЫЙ ТОРГАН МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ ЧИТЛӘШТЕРҮ

8.1. Жирлек кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына, шулай ук кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм инфраструктурасын төзүче оешмаларга (2007 нче елның 24 нче июлендәге 209-ФЗ номерлы (2018 нче елның 27 нче декабрдәге редакциясендә) "Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында"гы Федераль законның 15 нче статьясында күрсәтелгән дәүләт

учреждениеләре формасында эшчәнлек алып баручы фәнни, фәнни-техник, инновацион эшчәнлеккә ярдәм итү буенча дәүләт фондларыннан тыш) муниципаль мөлкәт, шул исәптән, жир кишәрлекләре (шәхси ярдәмче хужалык, яшелчәчелек, бакчачылык, шәхси торак төзелеше алып бару өчен билгеләнгән жир кишәрлекләреннән тыш), биналар, төзелмәләр, корылмалар, торак булмаган биналар, жайланмалар, машиналар белән идарә итү яки куллану мөмкинлеген, Россия Федерациясе дәүләт программалары (ярдәмче программалары), Россия Федерациясе субъектларының дәүләт программалары (ярдәмче программалары), муниципаль программалар (ярдәмче программалар) нигезендә, түләүсез нигездә яки ташламалы шартларда бирелә. Әлеге мөлкәт максатчан кулланылышта булырга тиеш.

8.2. Мөлкәти ярдәм күрсәткән жирле үзидарә органнары, кече һәм урта эшкуарлык субъектларны яки кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасын төзүче оешмаларны, муниципаль милекне законнарда билгеләнгән тыюларны бозып яки максатчан файдаланмаганда, ия булу яки файдалану хокукларын туктату турындагы таләп белән судка мөрәжәгать итәргә хокуклы.

8.3. Башкарма комитет тарафыннан кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә координация яки киңәшмә органнары төзелгән очракта, арендадан мөлкәтне муниципаль милекне хосусыйлаштыруны планлаштыру турындагы норматив хокукый актларга кертү турындагы карар әлеге киңәшмә һәм координация органнарына хәбәр жибәргәннән соң утыз көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә мөмкин.

Муниципаль унитар предприятие үзенә һәм арендага торган күчмәс мөлкәтне «Россия Федерациясе субъектларының дәүләт милкендәге яки муниципаль милектәге кече һәм урта эшкуарлык субъектлары арендага торган күчмәс милекне читләштерү үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында»гы 2008 нче елның 22 июлендәге 159-ФЗ номерлы Федераль законның 3 нче статьясында каралган таләпләргә җавап бирә торган түләүсез читләштерүне гамәлгә ашырырга һәм мөлкәт сатып алуга арендаторның өстенлекле хокукын тормышка ашыруга хокуклы.

Арендага бирелә торган милек хужасының карары, бу милек хужалык алып бару яки оператив идарә хокукындагы унитар предприятиенә, унитар предприятие тарафыннан мондый мөлкәтне читләштерүгә юнәлдерелгән килешүне гамәлгә ашыру ризалыгы турындагы карары күрсәтелгән милекче тарафыннан кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өлкәсендәге координация һәм киңәшмә органнарына, милекнең арендаторына яки арендаторларга хәбәр жибәргәннән соң утыз көннән дә соңга калмыйча кабул ителә.

8.4. Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары, «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» Федераль законның 14 нче статьясындагы 3 нче өлешендә күрсәтелгән кече һәм урта эшкуарлык субъектларыннан тыш, арендага торган мөлкәтне муниципаль милектән читләштергәндә, мондый мөлкәтне сатып алу өчен 1998 нче елның 29 нчы июлендәге 135-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә бәяләү эшчәнлегенә турында»гы Федераль закон нигезендә билгеләнгән, базар бәясенә тигез һәм бәйсез бәяләүче тарафыннан билгеләнгән бәядән алырга өстенлекле хокуктан файдаланалар. Шул ук вакытта мондый өстенлекле хокук гамәлгә ашырылырга мөмкин булган очрактар:

1) аренда лана торган мөлкәт "Россия Федерациясе субъектлары дәүләт милкендәге яки муниципаль милектәге һәм кече һәм урта эшқуарлык субъектлары тарафыннан аренда лана торган күчемсез мөлкәтне аерып алу үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында"гы Федераль закон үз көченә кергән көнгә кадәр ике һәм аннан да күбрәк ел вакытлыча файдалануда һәм аларның вакытлыча кулланылышында тора;

2) югарыда күрсәтелгән Федераль законның 4 нче статьясының 4 нче өлеше нигезендә, аренда лана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе төзелгән көнгә, күрсәтелгән Федераль законның 9 нчы статьясының 2 нче өлешендә каралган очракта - кече һәм урта эшқуарлык субъекты тарафыннан гариза бирелгән көнгә - неустойкалар (штрафлар, пенялар) өчен аренда түләве буенча бурычы булмаса;

3) аренда лана торган биналар мәйданы Россия Федерациясе субъектлары законнары белән Россия Федерациясе субъекты милкендәге яисә муниципаль милектәге күчемсез мөлкәткә карата аренда лана торган мөлкәт мәйданының иң чик күрсәткечләренән артмый;

4) арендага бирелә торган мөлкәт «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү турында» Федераль законның 18 нче статьясындагы 4 нче өлеше нигезендә расланган кече һәм урта эшқуарлык субъектларына ия булу һәм (яки) файдалануга тапшыру өчен билгеләнгән дәүләт милке яисә муниципаль мөлкәт исемлегенә кертелмәгән.

8.5. Башкарма комитет (алга таба - вәкаләтле орган) муниципаль милектәге мөлкәтне хосусыйлаштыру функцияләрен тормышка ашыру өчен норматив хокукый актлар нигезендә муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турындагы карарларда арендаторларның әлеге Нигезләмәнең 8.4 п. нигезендә аренда лана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукын күздә тотта.

8.6. Аренда лана торган мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында карар кабул ителгән датадан алып ун көн эчендә вәкаләтле орган арендаторларга - кече һәм урта эшқуарлык субъектларына, күрсәтелгән карарның күчермәләрен, муниципаль мөлкәтне сату-алу килешүләрен төзү турындагы тәкъдимнәрне (алга таба - тәкъдим) һәм аренда лана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәләре проектларын, шулай ук мөлкәт, неустойка (штрафлар, пенялар) өчен аренда түләве буенча бурыч булган очракта, аның күләмен күрсәтү турындагы таләпләрне жибәрә.

8.7. Түбәндәге Федераль законның 3 нче статьясында билгеләнгән таләпләргә жавап бирә торган хужалык алып бару яисә оператив идарә итү хокукындагы күчемсез мөлкәтне һәм арендага бирелә торган зат тарафыннан кире кайтаруга юнәлдерелгән алыш-биреш башқару турында карар кабул иткән муниципаль унитар предприятие шулай ук милекченең әлеге мөлкәтне читләштерүгә ризалыгын алган, әлеге затка арендага бирелә торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсен төзү турындагы тәкъдимне, «Россия Федерациясендә бәяләү эшчәнлегенә турында» Федераль закон нигезендә билгеләнгән базар хакын исәпкә алып, әлеге мөлкәтнең бәясен исәпкә алып, арендага бирелә торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе проектын һәм, мөлкәт өчен аренда түләве бурычының, неустойкаларның (штраф, пенялар) күләмен күрсәтеп түләү таләпләрен жибәрә.

8.8. Аренда лана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокуктан файдалануга кече яисә урта эшқуарлык субъекты ризалык биргән очракта аренда лана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе күрсәтелгән субъект тарафыннан аны төзү турында

тәкъдим һәм (яисә) арендаһана торған мөлкәтне сату-алу шартнамәсе проекты алынған көннән алып утыз көн эчендә төзелергә тиеш.

8.9. Арендаһана торған мөлкәтне сату-алу шартнамәсен төзөгәндә кече һәм урта эшқуарлық субъектының аның «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшқуарлықны үстерү турында»ғы Федераль законның 4 нче статьясында билгеләнгән кече һәм урта эшқуарлық субъектлары категорияләренә кертү шартларына туры килүе турында гаризасы һәм килешүләрдә билгеләнгән түләү сроклары нигезендә аренда түләве кертүне раслый торған документлар булуы зарур, бурычны каплау турында таләптә күрсәтелгән мөлкәт өчен аренда түләве буенча бурычларны каплау турында документлар (әлеге таләп кече һәм урта эшқуарлық субъектына жибәрелгән очракта).

8.10. Вақыт узғанчы теләсә кайсы көнне кече һәм урта эшқуарлық субъектлары арендаһана торған мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокуктан файдаланудан баш тарту турында язма рәвештә гариза бирергә хокуклы.

8.11. Арендаһана торған мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны кече һәм урта эшқуарлық субъектлары тарафыннан сатып алу рөхсәт ителми.

8.12. Кече һәм урта эшқуарлық субъектлары арендаһана торған мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны гамәлгә ашырудан башә тартуына, шулай ук арендаһана торған мөлкәтне читләштерү һәм (яисә) арендаһана торған мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны гамәлгә ашыру өчен кирәкле карарлар кабул итмәвенә һәм кирәкле юридик әһәмиятле гамәлләр кылуда вәкаләтле органның гамьсезлегенә, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә, шикаять белдерә ала.

8.13. Кече һәм урта эшқуарлық субъектлары арендаһана торған мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны түбәндәге очрақларда югалталар:

1) кече яисә урта эшқуарлық субъекты арендаға бирелә торған мөлкәтне сату-алу шартнамәсен төзүдән баш тарткан вақыттан;

2) кече яисә урта эшқуарлық субъекты тарафыннан арендаға алына торған мөлкәтне сату-алу шартнамәсе һәм (яисә) проекты алған көннән соң утыз көн узгач, әгәр бу шартнамә кече яисә урта эшқуарлық субъекты күрсәтелгән срукта имзаланмаған булса;

3) арендаға алына торған мөлкәтне сату-алу шартнамәсе өзелгәннән соң, аның кече яисә урта эшқуарлық субъекты тарафыннан шартлары шактый бозылғанға күрә.

8.14. Арендаһана торған мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны югалткан вақыттан алып утыз көн эчендә вәкаләтле орган хосусыйлаштыру турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

1) “Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында”ғы Федераль законда билгеләнгән дәүләт яисә муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру ысулларынан файдалану өлешендә арендаһана торған мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында кабул ителгән карарға үзгәрешләр кертү хақында;

2) арендаға бирелә торған мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында кабул ителгән карарны юкка чыгару турында.

8.15. Кече һәм урта эшқуарлық субъектлары сатып ала торған арендаһана торған мөлкәтне сату-алу килешүендә яқлар әлеге Нигезләмәнең 8.3 нче п. билгеләнгән шартларны сатучы һәм сатып алушы тарафыннан үтәүне раслый.

8.16 Башкарма комитет өченче затлар хокукларыннан ирекле муниципаль мөлкәт исемлеген (кече һәм урта эшкуарлык субъектларының мөлкәти хокукларыннан тыш) расларга хокуклы. Күрсәтелгән исемлекләргә кертелгән муниципаль мөлкәт аны биләүгә бирү һәм (яисә) озак сроклы нигездә (шул исәптән аренда түләвенәң ташламалы ставкалары буенча) кече һәм урта эшкуарлык субъектларына һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасын төзүче оешмаларга файдалануга бирү максатларында гына файдаланылырга мөмкин. Бу исемлекләр массакүләм мәгълүмат чараларында мәжбүри басылып чыгарга, шулай ук Интернет челтәрендә рәсми сайтта урнаштырылырга тиеш.

9 нчы бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ ХОСУСЫЙЛАШТЫРУ

9.1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру "Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында"гы Федераль Законда, "Татарстан Республикасы дәүләт мөлкәтен хосусыйлаштыру турында"гы Татарстан Республикасы Законында каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

9.2. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру муниципаль милекне сатып алучыларның тигезлеген һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенәң ачыклығын тануга нигезләнә.

9.3. Муниципаль милек физик һәм (яки) юридик затлар милкенә фәкәт түләүле нигездә генә бирелә (түләү яки устав капиталына муниципаль милек кертелгән Ачык Акционерлык жәмгыятьләре акцияләрен муниципаль милеккә тапшыру юлы белән).

9.4. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру Башкарма комитет яки вәкаләтле орган тарафыннан "Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында"гы Федераль законда каралган тәртиптә мөстәкыйль гамәлгә ашырыла.

9.5. Әлеге Нигезләмәнәң гамәлдә булуы читләштергәндә барлыкка килә торган түбәндәге мөнәсәбәтләргә кагылмый:

1) күчемсез милек объектлары урнашкан жир кишәрлекләрен, шул исәптән мөлкәт комплекслары урнашкан жир кишәрлекләрен читләштерүдән тыш;

2) табигый байлыктар;

3) дәүләт һәм муниципаль торак фонды;

4) дәүләт резервы;

5) Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан дәүләт һәм муниципаль мөлкәт;

6) Россия Федерациясенәң халыкара шартнамәләрендә каралган очрактардагы дәүләт һәм муниципаль мөлкәте;

7) дини биналар һәм жир кишәрлекләре белән корылмаларны һәм муниципаль милектәге дини билгеләнештәге башка төр мөлкәтне файдалану өчен дини оешмаларга милек итеп түләүсез тапшыру, шулай ук муниципаль милектә булган жир кишәрлекләрен һәм аларда урнашкан гомумроссия инвалидлар ижтимагый оешмаларының һәм гомумроссия инвалидлар ижтимагый оешмаларын бердәнбер гамәлгә куючы булып торган оешмаларның милке булган биналар, төзелешләр һәм корылмалар урнашкан жир кишәрлекләрен югарыда саналган оешмаларга бушлай бирү;

8) дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрне, шулай ук федераль мөлкәтне үзгәртеп корганда, дәүләт корпорацияләренә Россия Федерациясенәң мөлкәт

кертеме сыйфатында тапшырыла торган муниципаль милекне коммерциячел булмаган оешмалар милкенә тапшыру;

9) хужалык алып бару яки оператив идарә өчен аларга беркетелгән мөлкәт муниципаль учреждениеләре, муниципаль унитар предприятиеләргә;

10) суд карары нигезендә дәүләт һәм муниципаль мөлкәте;

11) Россия Федерациясендә, Татарстан Республикасында, муниципаль берәмлекләрдә федераль законнарда каралганча акцияләр барлыкка килгән очракларда, аларны акционерлык жәмгыяте сатып алуны таләп итәргә хокукы;

12) ачык акционерлык жәмгыяте акцияләрен, шулай ук ачык акционерлык жәмгыяте акцияләренә конвертацияләнгән кыйммәтле кәгазьләре “Акционерлык жәмгыятәләре турында”гы 1995 нче елның 26 нчы декабрдәге 208-ФЗ номерлы Федераль законның 84.8 нче статьясында билгеләнгән тәртиптә сатып алган очракта;

13) үз вәкаләтләрен үтәүне туктаткан Россия Федерациясе Президентының тарихи мирас үзәгенә тапшырылган мөлкәте;

14) торак төзелешен үстерүгә ярдәм итү Федераль фонды милке итеп тапшырыла торган мөлкәт Россия Федерациясенең милек взносы буларак карала.

Әлеге пунктта күрсәтелгән муниципаль мөлкәтне читләштерү башка федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән норматив хокукый актлар белән жайга салына.

9.6. Башкарма комитет милкендә булган мөлкәтне хосусыйлаштыруны планлаштыру тәртибе Башкарма комитет тарафыннан мөстәкыйль билгеләнә.

Федераль законнар нигезендә, гражданнар хокуклары объектларына әйләнгән, әйләнеше рөхсәт ителми торган (әйләнештән алынган объектлар), шулай ук федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә бары тик муниципаль милектә генә булырга мөмкин булган мөлкәтне хосусыйлаштыру рөхсәт ителми.

9.7. Муниципаль милекне читләштерү, Нигезләмә белән жайга салынмаган очракта, граждан законнары нормалары нигезендә башкарыла.

9.8. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының арендагана торган муниципаль күчемсез милекне хосусыйлаштыруда катнашу үзенчәлекләре Федераль закон белән билгеләнергә мөмкин.

9.9. Муниципаль милекне, дәүләт һәм муниципаль унитар предприятиеләрдән, дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрдән, шулай ук устав капиталында Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары һәм муниципаль берәмлекләр өлеше 25 проценттан артып киткән юридик затлардан тыш, физик һәм юридик затлар сатып ала ала.

Әлеге пунктта билгеләнгән чикләүләр үз белдәкләре белән төзелмәгән һәм дәүләт яки муниципаль милеккә караган жир кишәрлекләрендә урнашкан күчемсез милек объектларының милекчеләренә, әлеге жир кишәрлекләрен сатып алганда кагылмый.

9.10. Федераль законнарда билгеләнгән конституциячел корылыш нигезләре, әхлак, сәламәтлек, башка затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатләрен яклау, дәүләтнең оборона сәләтен һәм куркынычсызлыгын тәэмин итү максатларында физик һәм юридик затларның аерым категорияләре гражданлык мөнәсәбәтләрендә катнашу чикләүләре муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштырганда мәжбүри. Ачык акционерлык жәмгыятәләре “Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында”гы 178-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә

хосусыйлаштырылырга тиешле һәм үзләре тарафыннан урнаштырылган акцияләрне сатып алучылар була алмый.

9.11. Жирлек яшәшен тәмин итү, халык һәм хужалык ихтыяжларын канәгатьләндерү, шулай ук тарихи-мәдәни мирасны саклау өчен аеруча мөһим булган муниципаль милек объектлары читләштерелергә тиеш түгел.

9.12. Муниципаль милекне хосусыйлаштырырга тиешле башлангыч бәя “Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында”гы 178-ФЗ номерлы Федераль законда каралганча, бәяләү эшчәнлеген көйләүче Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнә.

9.13. Муниципаль милекне хосусыйлаштырганда хосусыйлаштыруның түбәндәге ысуллары кулланыла:

- 1) унитар предприятиене ачык акционерлык жәмгыятенә әверелдерү;
- 2) муниципаль мөлкәтне аукционда сату;
- 3) махсуслаштырылган аукционда ачык акционерлык жәмгыятьләре акцияләрен сату;
- 4) конкурста муниципаль милекне сату;
- 5) дәүләт милкендә булган ачык акционерлык жәмгыятьләре акцияләрен Россия Федерациясе территориясеннән читтә сату;
- 6) кыйммәтле кәгазьләр базарында сәүдә оештыручы аша ачык акционерлык жәмгыятьләре акцияләрен сату;
- 7) муниципаль мөлкәтне халык алдында ачык тәкъдим итү юлы белән сату;
- 8) муниципаль милекне бәясен игълан итмичә сату;
- 9) муниципаль мөлкәтне ачык акционерлык жәмгыятьләренең устав капиталларына өләш буларак кертү;
- 10) ышанычлы идарә итү нәтижәләре буенча ачык акционерлык жәмгыятьләре акцияләрен сату.

Унитар предприятиенең мөлкәти комплексын хосусыйлаштыру, әгәр дә устав капиталының күләме акционерлык жәмгыяте устав капиталының Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән минималь күләмнән артса, унитар предприятиене ачык акционерлык жәмгыяте итеп үзгәртү юлы белән генә тормышка ашырыла ала.

Башка очракларда унитар предприятиенең милек комплексын хосусыйлаштыру Федераль законда каралган башка ысуллар белән башкарыла.

9.14. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру “Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында”гы Федераль законда каралган ысуллар белән генә башкарыла.

9.15. Муниципаль милекне сатып алучылар тарафыннан тапшырыла торган документлар:

гариза;

тиешле акчалар кертүне раслый торган, банк тамгасы булган түләү документы; монополиягә каршы федераль орган яки аның территориаль органының Россия Федерациясенең монополиягә каршы законнары нигезендә хосусыйлаштырылырга тиешле мөлкәтне сатып алу нияте турында белдерүен раслый торган документ;

Физик затлар шәхесне раслаучы документ күрсәтәләр.

Юридик затлар өстәмә рәвештә түбәндәге документларны тапшыралар:

гамәлгә куючы документларының нотариаль расланган күчермәләре;

мөлкәт сатып алу турында тиешле идарә органының язма рәвештә карары (әгәр дә бу претендентның гамәлгә куючы документлары һәм дөгъва кылучы теркәлгән дәүләт законнары нигезендә кирәк булса);

юридик затның устав капиталында муниципаль берәмлекнең өлеше турындагы мәгълүмат;

тәкъдим ителүгә таләпләре Федераль законда билгеләнергә мөмкин булган башка төр документлар;

тапшырылган документлар исемлегә;

Гариза претендент вәкиле тарафыннан бирелгән очракта, тиешенчә рәсмиләштерелгән ышаныч кәгазе тапшырыла.

Муниципаль милекне сатып алу хокукын раслау бурычы претендентка йөкләнә.

Әгәр алга таба муниципаль милекне сатып алучының аны сатып алуға законлы хокукы булмавы ачыкланса, тиешле килешү үз көчен югалта.

9.16. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру турындагы мәгълүмат массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга һәм Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлегенәң рәсми сайтының Интернет челтәрендә урнаштырылырга тиеш.

9.17. Муниципаль милекне сату турында мәгълүмати хәбәр массакуләм мәгълүмат чараларында, шулай ук Интернет челтәрендә Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлегенәң рәсми сайтында, федераль законда башкасы каралмаган булса, мөлкәт сатылачак көнгә кадәр утыз көн кала урнаштырылырга тиеш.

9.18. Муниципаль мөлкәтне массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиешле сату турындагы мәгълүмат хәбәрәндә, федераль законда каралган очраклардан тыш, түбәндәге белешмәләр булырга тиеш:

1) мондый мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында карар кабул иткән жирле үзидарә органы исеме, күрсәтелгән карар реквизитлары;

2) мондый мөлкәтнең атамасы һәм аны индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка төрләр (мөлкәт характеристикасы);

3) мондый милекне хосусыйлаштыру ысулы;

4) мондый милекне сатуның башлангыч бәясе;

5) мондый мөлкәтнең бәясе турында тәкъдимнәр бирү формасы;

6) түләү шартлары һәм сроклары, кирәкле реквизитлар;

7) задаток (алдан акча бирү) күләме, аны кертү вакыты һәм тәртибе, кирәкле счетлар реквизитлары;

8) гаризалар бирү тәртибе, урыны, башлану һәм тәмамлану вакыты, тәкъдимнәр;

9) сатып алучылар тарафыннан тапшырыла торган документларның тулы исемлегә;

10) мондый мөлкәтне сату-алу килешүе төзү вакыты;

11) сатып алучыларны башка мәгълүмат, мондый мөлкәтне сату-алу килешүе шартлары белән таныштыру тәртибе;

12) аерым категория физик затларның һәм юридик затларның мондый милекне хосусыйлаштыруда катнашуын чикләү;

13) жиңүчеләрне (аукцион, махсус аукцион, конкурс үткәргәндә) билгеләү тәртибе яки муниципаль мөлкәт сатып алу хокукына ия булган затларны (аны

гавами тәкъдим юлы белән сатканда һәм бәяне игълан итмичә генә) билгеләү тәртибе);

14) муниципаль милекне сатуға йомгак ясау урыны һәм вақыты.

9.19. Муниципаль милектәге ачык акционерлык жәмгыяте акцияләрен сатканда шулай ук түбәндәге белешмәләр күрсәтелә:

1) ачык акционерлык жәмгыятенәң тулы исеме, почта адресы һәм урнашу урыны;

2) ачык акционерлык жәмгыятенәң устав капиталы күләме, гомуми саны, номиналь хақы һәм чыгарылган акцияләренәң категорияләре;

3) ачык акционерлык жәмгыяте тарафыннан житештерелә торган төп продукция (эшләр, хезмәт күрсәтүләр) исемлегә;

4) конкурста ачык акционерлык жәмгыяте акцияләрен саткандагы конкурс шартлары;

5) хужалык субъектлары реестрына кертелгән, билгеле бер товар базарында 35 проценттан артык күләмдә өлеше булган, хужалык итүче субъектның билгеле бер товар базарындагы өлеше турында мәгълүматлар.

Аукционда, махсулаштырылган аукционда яки конкурста муниципаль мөлкәтне сатканда күрсәтелә:

жиңүчеләрне билгеләү тәртибе;

күләме, вақыты һәм задаток кетү тәртибе, кирәкле счетларның реквизитлары; нәтижәләр ясау урыны һәм вақыты;

конкурс шартлары (конкурста дәүләт яки муниципаль милекне сатканда);

гариза бланкы формасы (махсулаштырылган аукционда акцияләр сатканда).

9.20. Гаризалар кабул ителгән көннән башлап муниципаль милекне (алга таба - претендент) сатып алырга теләгән зат хосусыйлаштырылырга тиешле милек турындагы мәгълүмат белән алдан танышырга хокуклы.

9.21. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру нәтижәләре турындагы мәгълүмат массакуләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга, килешүләр төзелгән көннән алып утыз көн эчендә Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлеге сайтының Интернет челтәрендә урнаштырылырга тиеш.

Массакуләм мәгълүмат чараларында бастырылырга тиешле, Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлеге сайтының Интернет челтәрендә урнаштырылырга тиешле муниципаль милекне хосусыйлаштыру нәтижәләре турындагы мәгълүматка түбәндәгеләр керә:

1) мондый мөлкәтнең атамасы һәм аны индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка төр мәгълүматлар (мөлкәт характеристикасы);

2) сатуларны үткөрү датасы һәм урыны;

3) мондый мөлкәтне сатучының исеме;

4) бирелгән гаризалар саны;

5) сатуларда катнашучылар дип танылган затлар;

6) хосусыйлаштыру килешүе бәясе;

7) физик затның исеме яки сатып алучы - юридик затның исеме.

9.22. Федераль законда башкасы каралмаган булса, биналарны, төзелешләрне һәм корылмаларны, шулай ук төзелеп бетмәгән һәм мөстәкыйль күчемсез мөлкәт объектлары дип танылган объектларны жәлеп итү мондый мөлкәтне, мондый мөлкәт биләгән һәм алардан файдалану өчен кирәкле жир кишәрлекләрен тартып алу белән бер үк вақытта гамәлгә ашырыла.

9.23. Унитар предприятиеләрнең мөлкәт комплексларын хосусыйлаштыру бер үк вакытта сатып алуыга түбәндәге жир кишәрлекләрен бирү белән бергә гамәлгә ашырыла:

унитар предприятиенең даими (вакыты чикләнмәгән) файдалану яисә аренда хокукы булган;

унитар предприятиенең хосусыйлаштырыла торган мөлкәт комплексы составына керүче һәм күрсәтелгән объектлардан файдалану өчен кирәкле күчемсез милек объектлары.

9.24. Үз белдеге белән төзелмәгән һәм муниципаль милеккә караган жир кишәрлекләрендә урнашкан күчемсез мөлкәт объектлары милекчеләре йә арендага алырга, йә муниципаль берәмлектән күрсәтелгән жир кишәрлекләрен сатып алырга тиеш.

Муниципаль милеккә караган жир кишәрлегендә урнашкан күчемсез милек объекты милекчесе теләге буенча тиешле жир кишәрлеге аңа кырык тугыз елдан да артык булмаган вакытка, ә күчемсез милек объекты муниципаль ихтыяждар өчен резервланган жирләр чикләрендә жир кишәрлегендә урнашса, әгәр яклар килешүе белән башкасы билгеләнмәгән булса.

жирләрне резервлау срогыннан артмаган вакытка арендага бирелергә мөмкин.

Жир кишәрлеген арендага шартнамәсә жир кишәрлеген сатып алу өчен каршылык тудырмый.

Жир кишәрлеген сатып алудан яисә аны арендага бирүдән баш тарту, законда каралган очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

9.25. Мөстәкыйль күчемсез мөлкәт объектлары дип танылган биналарның, төзелешләрнең һәм корылмаларның бүленми торган жир кишәрлегендә урнашкан өлешләрне хосусыйлаштырганда мондый мөлкәтне сатып алучылар белән законнарда билгеләнгән тәртиптә күпсанлы затлар тарафыннан арендатор ягында күрсәтелгән жир кишәрлеген арендага шартнамәләре төзелә.

Әлеге пунктта күрсәтелгән күчемсез мөлкәт объектларының милекчеләре бер үк вакытта әлеге жир кишәрлегендә урнашкан биналарның, корылмаларның барлык өлешләрне хосусыйлаштырганнан соң жир кишәрлеген гомуми өлешле милеккә алырга хокуклы.

Жир кишәрлегенә милек хокукындагы өлешнең күләме бинаның тиешле өлеше майданына, бинаның, төзелешнең яисә корылманың гомуми майданына пропорциональ рәвештә билгеләнә.

9.26. Жир кишәрлеге әлеге Нигезләмәнең 9.22 - 9.25 нче пунктлары нигезендә бирелә, алар жир кишәрлегенә кадастр паспорты нигезендә билгеләнә.

Жир кишәрлегенә күрсәтелгән кадастр паспорты унитар предприятиенең мөлкәт комплексын инвентаризацияләү актына, шулай ук жир кишәрлеген сату-алу шартнамәсенә кушып бирелә.

9.27. Жир кишәрлеген тартып алу турында карар кабул ителү белән бер үк вакытта гавами сервитутлар билгеләү турында карар кабул ителә.

Жир кишәрлекләрен читләштергәндә милек хокукы муниципаль милектәге һәм күрсәтелгән жир кишәрлекләрендә урнашкан күчемсез милек объектларын гына тәмин итү өчен файдаланылмый торган инженерлык инфраструктурасы объектларына күчми.

Әлеге кагыйдәдән искәرمәләр жир кишәрлегенә тулы күләмдә яхшырту һәм карау мөмкинлеген тәэмин итә торган гавами сервитут билгеләгәндә кулланылырга мөмкин.

9.28. Бу жир кишәрлекләрендә урнашкан биналарның, корылмаларның милекчеләренә жир кишәрлекләрен арендага бирү жир законнарында билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда гамәлгә ашырыла.

9.29. "Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында"гы Федераль закон нигезендә составында түбәндә саналган жирләр булган жир кишәрлекләре читләштерелергә тиеш түгел:

урман фонды һәм су фонды, махсус сакланылучы табигать территорияләре һәм объектлары;

куркыныч матдәләр белән зарарланган һәм биоген зарарлануга дучар ителгән;

гомуми файдаланудагы мәйданнар (урамнар, машина юллары, яр бие, парклар, урман парклары, скверлар, бакчалар, бульварлар, су объектлары, пляжлар һәм башка объектлар);

Россия Федерациясе законнары нигезендә читләштерелергә ярамаганнар.

Дәүләт яисә муниципаль ихтыяжлар өчен резервланган жирләр чикләрендә муниципаль милектәге жир кишәрлекләре читләштерелергә тиеш түгел.

Федераль законнарда башкасы каралмаган очракта, диңгез портларында, елга портларында, аэропортларда эшчәнлекне тәэмин итү өчен билгеләнгән яисә аларны үстерү өчен билгеләнгән транспорт жирләре составындагы жир кишәрлекләре читләштерелми.

9.30. Файдалану кирәк булган күчәмсез милек объектлары биләгән жир кишәрлекләрен ачык акционер жәмгыятьләренң устав капиталларына кертем буларак керткәндә чикләү кулланылмый.

9.31. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибендә читләштергәндә тиешле мөлкәт "Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында" Федераль законда яисә башка федераль законнарда, һәм гавами сервитут белән каралган чикләүләргә дучар ителергә мөмкин.

9.32. Түбәндәге чикләүләр булырга мөмкин:

1) хосусыйлаштыру тәртибендә сатып алынган муниципаль мөлкәттән билгеле бер билгеләнеше буенча, шул исәптән социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлардан файдалану бурычы;

2) унитар предприятиенң хосусыйлаштырылган мөлкәт комплексы составына кертелмәгән һәм үзенң техник характеристикалары, урнашу урыны (күчәмсез милек объектлары өчен), хосусыйлаштырылган мөлкәткә бәйле булган мөлкәтне карап тоту бурычы - граждан оборонасы объектларын, социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны, мобилизацион билгеләнештәге мөлкәтне тоту бурычы;

3) Федераль законда яисә ул билгеләгән тәртиптә каралган башка бурычлар.

9.33. Ачык сервитут булып милекченә хосусыйлаштырылган муниципаль милекне (шул исәптән жир кишәрлекләрен һәм күчәмсез мөлкәтнең башка объектларын) чикләнгән файдалануга кертү бурычы торырга мөмкин, аерым алганда:

кертәләрсез керүне, үтеп керүне, юлны үтүне тәэмин итәргә;

ызан, геодезик һәм башка тамгаларны урнаштыру мөмкинлеген тәэмин итәргә;

электр тапшыру, элемтә һәм торба үткәргеч линияләрен, су белән тәэмин итү системаларын, канализация һәм мелиорация системаларын салу һәм куллану мөмкинлеген тәэмин итәргә.

9.34. Әлеге йөкләмәне билгеләү турындагы карар, шул исәптән гавами сервитутны, бер үк вакытта муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында карар кабул итү белән бергә кабул ителә. Чикләү, шул исәптән гавами сервитут, әгәр аларны билгеләү турында тиешле карар кабул ителгән очракта, хосусыйлаштыру килешүенең мөһим шарты булып тора. Чикләүне билгеләү турындагы белешмәләр, шул исәптән гавами сервитут, муниципаль милекне хосусыйлаштыру турындагы мәгълүмати хәбәрдә күрсәтелергә тиеш.

9.35. Халык алдындагы сервитут белән чикләнгән муниципаль мөлкәتكә хокукларның күчүе гавами сервитутны туктатуга китерми. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибендә сатып алынган мөлкәт милекчесенең хокукларын чикләү әлеге пункт белән каралган барлык килешүләрдә, аларны гамәлдән чыгарганчы (гавами сервитут туктатылганчы) сакланып кала.

9.36. Мөлкәт милекчесе тарафыннан чикләүгә куелуда билгеләнгән муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибендә сатып алынган мөлкәт бозылган очракта, шул исәптән гавами сервитут шартлары, суд карары нигезендә:

күрсәтелгән зат чикләү шартларын, шул исәптән гавами сервитутны да, чикләү таләпләрен үтәргә тиеш;

күрсәтелгән заттан чикләү шартларын, шул исәптән гавами сервитутны бозу сәбәпле барлыкка килгән зыяны, муниципаль берәмлек кереме итеп түләтелергә мөмкин.

9.37. Чикләү, шул исәптән гавами сервитут, туктатылырга мөмкин яки аларның шартлары түбәндәге очракларда үзгәргә мөмкин:

чикләүдә, шул исәптән гавами сервитутта дәүләт яисә ижтимагый кызыксынуның булмавы яисә үзгәрүе;

мөлкәтне турыдан-туры билгеләнеше буенча файдалануның мөмкин булмавы яисә житди кыенлыгы.

9.38. Чикләүне туктату, шул исәптән гавами сервитутны, яисә аларның шартларын үзгәртү хосусыйлаштыру шартлары турында карар кабул иткән орган яисә башка вәкаләтле орган карары нигезендә йә мөлкәт милекчесе дөгъвасы буенча кабул ителгән суд карары нигезендә рөхсәт ителә.

9.39. Муниципаль мөлкәтне сату сату-алу шартнамәсе белән рәсмиләштерелә.

9.40. Муниципаль мөлкәтне сату-алу шартнамәсенең мәжбүри шартлары түбәндәгеләр була:

шартнамә яклары турында белешмәләр; муниципаль мөлкәт исеме; аның урнашкан урыны; муниципаль мөлкәт составы һәм бәясе; ачык акционер жәмгыять акцияләре саны, аларның категориясе һәм бәясе; муниципаль мөлкәтне сатып алучының милкенә тапшыру тәртибе һәм вакыты; сатып алынган мөлкәт өчен түләү рәвеше һәм вакыты; күрсәтелгән мөлкәт сатып алучы тарафыннан сатып алынган шартлар;

күрсәтелгән мөлкәتكә карата милекчелек хокукы ана күчкәнчегә кадәр сатып алучы тарафыннан вәкаләтләрне гамәлгә ашыру тәртибе;

сатыла торган бина, төзелеш, корылма яисә әлеге объектларга хокуклар күчкәндә сакланып кала торган жир участогына чикләүләр (шул исәптән гавами сервитут) булу турында белешмәләр;

үзара килешү буенча мондый шартнамәнен якларында билгеләнгән башка шартлар.

Сатып алучының сатып алына торган муниципаль мөлкәткә карата йөкләмәләре аларны үтәү срокларына, шулай ук сатып алучы муниципаль мөлкәтне тапшыру, эшләр башкару, акча түләү гамәлләрен башкаруга бәйле булмаган йөкләмәләрдән тыш, Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнә торган бәяләргә ия булырга тиеш.

9.41. Сатып алына торган муниципаль мөлкәткә милек хокукы, үзенчәлекләрен исәпкә алып, тулысынча түлэгәннән соң, сатып алучыга билгеләнгән тәртиптә күчә.

9.42. Хосусыйлаштырыла торган күчемсез мөлкәткә милек хокукы мондый мөлкәткә милек хокукы дәүләт теркәвенә алынган көннән сатып алучыга күчә. Мондый мөлкәтне дәүләт теркәвенә алу нигезен күчемсез мөлкәтне сату-алу шартнамәсе, шулай ук тапшырылган акт яисә мөлкәтне кабул итү-тапшыру акты тәшкил итә. Регистратор хезмәтләре өчен түләү чыгымнары сатып алучыга йөкләнә.

9.43. Муниципаль мөлкәтне сату электрон рәвештә гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Муниципаль мөлкәтне электрон рәвештә сату турында белешмәләр мондый мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турындагы карарда булырга тиеш.

Муниципаль мөлкәтне электрон рәвештә сатуны оештыру өчен юридик затны (алга таба - оештыручы) жәлеп итү муниципаль милекне сатучы тарафыннан гамәлгә ашырыла. Электрон рәвештә сатуны уздырганда электрон майданчык операторы түбәндәгеләрне тәмин итә:

1) электрон рәвештә сату турында мәгълүматтан ирекле һәм түләүсез файдалану;

2) дөгъвачылар тарафыннан гаризалар һәм аларга кушып бирелә торган документларны электрон документлар рәвешендә тапшыру мөмкинлеге;

3) гаризалар һәм дөгъвачылар тарафыннан тапшырыла торган башка документларны, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә сертификацияләнгән мәгълүматны яклау чараларыннан файдаланып, электрон рәвештә саклау һәм эшкәртү;

4) дөгъвачылар тарафыннан тапшырыла торган мәгълүматны (гаризаларны һәм башка документларны) яклау, шул исәптән күрсәтелгән мәгълүматның сакланышы, аны юкка чыгаруны кисәтү, санкцияләnmәгән үзгәрешләр һәм күчermәләр ясауны;

5) электрон рәвештә мәгълүмат һәм документларны, шул исәптән электрон рәвештә сату йомгаклары турында, булдыру, эшкәртү, саклау һәм тапшыру;

6) мондый сатуны уздыру срогы дәвамында электрон майданчыкның өзлексез эшләве һәм аңа кулланучыларның, шул исәптән сатуда катнашучыларның электрон рәвештә керүе.

Федераль законда каралмаган өстәмә түләүне сату катнашучыларыннан электрон рәвештә алу тыела.

Электрон рәвештә сату турында мәгълүмати хәбәрне бастырып чыгару һәм урнаштыру "Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында"гы 178-ФЗ номерлы Федераль законы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиешле электрон рәвештә сатуны уздыру турындагы мәгълүмат хәбәрендә күрсәтелгән Федераль законның белешмәләре, шулай ук мондый мәгълүмат урнаштырыла торган

Интернет челтәрендә Бөгелмә муниципаль районы сайты турында белешмәләр күрсәтелгәргә тиеш.

"Интернет" челтәрендәге сайтта урнаштырыла торган электрон формада сатуны уздыру турындагы мәгълүмати хәбәрдә күрсәтелгән 209-Федераль законның 15 нче статьясында каралган белешмәләр белән беррәттән электрон мәйданчык күрсәтелә, анда электрон формада сату үткәреләчәк, электрон мәйданчыкта теркәү тәртибе, электрон формада сатуны үткәрү кагыйдәләре, аны үткәрү датасы һәм вакыты күрсәтелә.

Интернет челтәрендәге сайтларда урнаштырыла торган электрон рәвештә сатуны уздыру турында мәгълүмат хәбәрендә күрсәтелгән белешмәләр рәсми матбугат басмасында басылган электрон рәвештә сатуны уздыру турында мәгълүмат хәбәрендә күрсәтелгән шундый ук мәгълүматларга туры килергә тиеш. Электрон формада сатуда катнашу өчен дөгъвачылар электрон формада сатуны электрон рәвештә уздыру турында мәгълүмати хәбәрдә күрсәтелгән электрон мәйданчыкта әлеге мәгълүмати хәбәрдә билгеләнгән тәртиптә теркәлгәргә тиеш.

Сатуда катнашучыларны электрон формада тану яки мондый сатуда катнашудан баш тарту турындагы карар муниципаль милекне сатучы тарафыннан кабул ителә.

Муниципаль мөлкәтнең бәясе турындагы тәкъдимнәрне тапшыру сатуның теркәлгән катнашучысы тарафыннан электрон рәвештә мондый сатуны уздыруның бер процедурасы дэвамында гамәлгә ашырыла.

Әлеге процедура уздырыла торган электрон мәйданчыкта сатуны уздыру процедурасы башлану датасыннан һәм вакытыннан башлап, түбәндәгеләр күрсәтелгәргә тиеш:

1) муниципаль мөлкәтнең исеме һәм аның индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка белешмәләр (лотны спецификацияләү);

2) аукционда сату үткәрелгән очракта - башлангыч бәя, башлангыч бәяне күтәрү күләме ("аукцион адымы");

3) гавами тәкъдим ярдәмендә сатылган очракта - башлангыч бәя, "түбәнәйтү адымы", тәкъдим бәясе эзлекле рәвештә түбәнәя барган чор, тәкъдимнең минималь бәясе, әлеге Федераль законда каралган очракта ("аукцион адымы") бәя күтәрү күләме;

4) муниципаль мөлкәтнең бәясе турында соңгы тәкъдим һәм аны реаль вакыт режимында кертү вакыты.

10. Бәяне игълан итмичә муниципаль мөлкәтне сату үткәрелгән очракта, аның башлангыч бәясе күрсәтелми.

11. Электрон формада сату үткәрелгән электрон мәйданчыкта сатуны уздыру процедурасы тәмамланган мизгелдән бер сәгать эчендә электрон рәвештә түбәндәгеләр урнаштырыла:

1) мөлкәтнең атамасы һәм аның индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка белешмәләр (лотны спецификацияләү);

2) хосусыйлаштыру килешүе бәясе;

3) сәүдә жиңүчесе - физик затның исеме яисә юридик затның исеме.

Сату процедурасы нәтижәләре электрон рәвештә беркетмә белән рәсмиләштерелә, ул Интернет челтәрендә башкарма комитетының рәсми сайтында урнаштырыла, анда электрон рәвештә сату уздырылган, күрсәтелгән беркетмәгә имза салынган көннән соң икенче көн дэвамында.

Электрон майданчыклар операторларына һәм электрон майданчыкларның эшләвенә өстәмә таләпләр, шул исәптән электрон формада сатуны үткәргәндә электрон майданчыкта башкарыла торган гамәлләрне, гамәл кылмауны теркәүче дәүләт мәгълүмат системасын куллану тәртибен дә күздә тоту.

9.44. Саклау шартлары Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнә:

федераль әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) карата - тарихи-мәдәни мирас өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый җайга салу функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы;

региональ әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә), ачыкланган мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) карата - мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) саклау өлкәсендәге Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимиятенә элекке объектлар урнашкан территорияләрендә вәкаләтле органнары;

шушы объектлар урнашкан территорияләрдә муниципаль берәмлекләренәң жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) карата.

Территорияләрендә федераль әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) булган Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары һәм муниципаль берәмлекләренәң жирле үзидарә органнары элекке объектларның саклау шартлары турында тәкъдимнәр кертергә хокуклы.

9.45. Социаль-мәдәни билгеләнештәге (сәламәтлек саклау, мәдәният һәм спорт) һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, билгеләнеше буенча файдаланылучы предприятиеләрдән тыш, унитар предприятиенәң мөлкәти комплексы составында хосусыйлаштырылырга мөмкин:

халыкны социаль яклау органнары ихтыяжларын тәэмин итүче объектлар, шул исәптән балалар йортлары, картлар, интернатлар йортлары, инвалидлар, балалар һәм картлар өчен госпитальләр һәм шифаханәләр;

тиешле жирлектә яшәүчеләргә хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән сәламәтлек саклау, мәгариф, мәдәният объектлары;

балаларны савыктыру комплекслары (дачалар, лагерьлар);

торақ фонды һәм аның инфраструктурасы объектлары; тиешле жирлектә яшәүчеләргә хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән транспорт һәм энергетика объектлары.

Әлегә пунктта күрсәтелгән объектларның билгеләнешен үзгәртү башкарма комитет белән килештереп башкарыла.

Хосусыйлаштырылырга тиешле унитар предприятиенәң мөлкәт комплексына кертелмәгән социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар кануннарда билгеләнгән тәртиптә муниципаль милеккә тапшырылырга тиеш.

Хосусыйлаштыру өчен рөхсәт ителгән, әмма хосусыйлаштырылырга тиешле унитар предприятиенәң милек комплексына кертелмәгән социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар Федераль закон нигезендә аерым хосусыйлаштырылырга мөмкин.

Социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны хосусыйлаштыруның мәжбүри шарты булып аларны хосусыйлаштыру шартлары турындагы карар белән билгеләнгән вакыт дәвамында, әмма хосусыйлаштыру

вакытыннан биш елдан да артык булмаган вакыт эчендә аларның билгеләнешен саклап калу тора.

Милекче тарафыннан социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге хосусыйлаштырылган объектны билгеләп куюны саклап калу шартлары бозылган очракта, күрсәтелгән срок дәвамында башкарма комитет мондый объектны муниципаль ихтыяжлар өчен сатып алу юлы белән тартып алу турындагы дөгъва белән судка мөрәжәгать итәргә хокуклы.

9.46. Муниципаль милекне сатканда законлы түләү чарасы итеп Россия Федерациясе валютасы таныла.

Муниципаль мөлкәтне Россия Федерациясе территориясеннән читтә саткан очракта түләү чарасы буларак чит ил дәүләтләренен валютасы файдаланылырга мөмкин.

Муниципаль мөлкәтне кредиторларга муниципаль кредитлар (заимствования) исәбенә тапшыру, шулай ук хосусый милектәге мөлкәткә муниципаль мөлкәтне алмаштыру рөхсәт ителми, моңа Федераль законда билгеләнгән очраklar керми.

9.47. Сатып алучы сатып ала торган муниципаль мөлкәткә түләү бер мәртәбә яисә өлешләп башкарыла. Кичектерү вакыты бер елдан артык була алмый.

9.47.1. "Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында"гы 178-ФЗ номерлы Федераль законның 24 нче статьясы нигезендә муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру очрагында кичектереп түләү бирү турындагы карар кабул ителергә мөмкин.

9.47.2 Вакытыннан алда түләү турындагы карарда түләү сроклары һәм түләүләрне кертү тәртибе күрсәтелә. Түләүләрне кичектереп түләү срогы һәм түләү тәртибе муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында мәгълүмати хәбәр итү юлы белән бастырып чыгарылырга тиеш.

9.46.3. Өлешләп түләү мөмкинлеге бирелгән очракта, тиешле акчалар суммасыннан чыгып, сату турныдагы белдерүне бастырып чыгару датасына гамәлдә булган Россия Федерациясе Үзәк банкын рефинанслау ставкасының өчтән бер өлешенә тигез булган ставкадан чыгып процентлар исәпләнә.

Башланган процентлар югарыда күрсәтелгән Федераль законның 33 нче статьясында билгеләнгән тәртиптә бүленә.

Сатып алучы сатып алына торган муниципаль мөлкәт өчен вакытыннан алда түләргә хокуклы.

9.47.4. Вакытыннан алда түләү рәвешендә сатып алынган муниципаль мөлкәткә милек хокукы Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә күчә, һәм мондый очраklarга Федераль законның 32 нчестатьясындагы 3 нче пункты таләпләре кагылмый.

Сатып алучыга өлешләп сатып алынган мөлкәтне тапшыру Россия Федерациясе законнарында һәм сату-алу шартнамәсендә билгеләнгән тәртиптә, шартнамә төзелгән көннән соң утыз көннән дә соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

9.47.5. Сатып алучыга өлешләп сатып алуга алынган мөлкәтне тапшырган мизгелдән һәм аны тулысынча түләү вакытына кадәр әлегә мөлкәт Федераль закон нигезендә сатып алучы сатып алган муниципаль мөлкәт өчен түләү өчен аның бурычларын үтәүне тәэмин итү өчен залогта булган дип таныла.

Сатып алучы тарафыннан түләүләрне кертү срокларын һәм тәртибен бозган очракта, залогка салынган мөлкәтне суд тәртибендә түләтү мөрәжәгать ителә.

Сатып алучыдан шулай ук сату-алу шартнамәсен үтәмәгән зыян да түләтелергә мөмкин.

9.47.6. Муниципаль милектәге мөлкәткә түләү тәртибе башкарма комитет яисә вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

9.48. Муниципаль мөлкәтне сату-алуның гамәлгә яраксыз алыш-бирешләре буенча акчаларны кире кайтару үз көченә кергән суд карары нигезендә тиешенчә муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыруның башка алыш-бирешләре буенча кергән акчалар исәбеннән гамәлгә ашырыла. Суд карары белән билгеләнгән күләмдә, мөлкәтне суд карары нигезендә муниципаль милеккә тапшырганнан соң, хосусыйлаштырыла торган муниципаль мөлкәтне башка сатып алучылар тарафыннан түләү хисабына алынган акчалар суммасыннан сатып алучыга Федераль законның 33 нче статьясы нигезендә акчалар бүленгәнгә кадәр кайтарылырга тиеш. Суд карарларын үтәгәннән соң калган акчалар аларны алучыларга Федераль законның 33 статьясында билгеләнгән тәртиптә күчерелергә тиеш.

9.48.1. Документларында каралган срокта акчаларның тулысынча кире кайтарылуын тәмин итү өчен муниципаль мөлкәтне сату-алу алыш-бирешләреннән килгән акчалар житмәгән очракта, житмәгән акчаларны тиешенчә кайтару жирле бюджетларның акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

10 нчы бүлек. МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕКНЕҢ ХУЖАЛЫК ЖӘМГЫЯТЬЛӘРЕ УСТАВ КАПИТАЛЛАРЫНДАГЫ АКЦИЯ (ӨЛЕШЛӘР) БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ ТӘРТИБЕ

10.1. Муниципаль берәмлек муниципалитетара хужалык жәмгыятьләрендә гамәлдәге законнар һәм жирлек уставы нигезендә катнашырга мөмкин.

Жирлекнең хужалык жәмгыятьләрендә катнашуы яңа жәмгыятьләрне булдыру (шул исәптән башка хужалык субъектлары белән берлектә) юлы белән, шулай ук гамәлдәге жәмгыятьләрнең акцияләрен (өлешләрен) сатып алу юлы белән гамәлгә ашырыла.

Хосусыйлаштыру процессында акционер жәмгыятьләр төзү тәртибе хосусыйлаштыру турындагы законнар белән регламентлаштырыла.

10.2. Жирлекнең хужалык жәмгыятьләрендә катнашуы турында йә муниципаль милектәге акцияләрне (өлешләрне) читләштерү турында карар жирлекнең башкарма комитеты тәкъдиме буенча жирлек советы тарафыннан кабул ителә.

10.3. Яңа төзелә торган жәмгыятьләрнең устав капиталына жирлек кертемен кертү һәм гамәлдәге жәмгыятьләрнең сатып алына торган акцияләре (өлешләре) өчен акча чаралары, мөлкәт, шулай ук мөлкәти һәм мөлкәти булмаган хокуклар белән түләү гамәлгә ашырыла. Кертеменең төре, аның зурлыгы һәм формалаштыру чыганаclarы жирлек башкарма комитетының жәмгыять төзү (гамәлдәге жәмгыятьнең акцияләрен (өлешләрен) сатып алу турындагы карарында күрсәтелә.

10.4. Хужалык жәмгыятьләрен оештырганда, үзгәртеп корганда һәм бетергәндә жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе район катнашында башкарма комитет тарафыннан раслана торган хужалык жәмгыятьләрен төзүдә катнашу турында нигезләмә белән билгеләнә.

10.5. Хужалык жәмгыятьләрнен устав капиталларындагы акцияләр (кертемнәр, өлешләр) пакетлары белән муниципаль милектәге идарә түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- жирлеккә караган акцияләр (өлешләр) белән эш итү;
- хужалык жәмгыятьләрнен идарә органнарына вәкилләр билгеләү һәм аларның вәкаләтләрнен билгеләү;
- акцияләр пакетларын (өлешләрне) исәпкә алу һәм аларны куллануны тикшереп тору.

10.6. Жирлек әлеге жәмгыятьләрнен идарә органнарында (алга таба - Вәкилләр) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә үз акцияләре, хужалык жәмгыятьләре өлешләре белән идарә итә.

10.7. Хужалык жәмгыятьләрнен идарә органнарындагы вәкиле башкарма комитет карары нигезендә билгеләнә.

10.8. Хужалык жәмгыятьләрнен идарә органнарында Вәкилнен төп бурычлары түбәндәгеләр:

- жирлек мәнфәгатьләрендә жәмгыятьнен инвестиция һәм социаль сәясәтен килештерү;
- житештерү сәясәтен формалаштыруга, жәмгыять белән идарә итүнен мөһим мәсьәләләре карарларына житди йогынты ясау;
- жирлек бюджетына дивидендларны күчәрүнен тулылыгын һәм үз вакытында башкарылуын тикшереп торуны гамәлгә ашыру;
- жәмгыять эшчәнлеген турында даими хисап бирү;
- жирлекнен әлеге жәмгыятьтә алга таба катнашуы турында карар кабул итү өчен жәмгыять эшчәнлеген турындагы мәсьәләне чыгару.

10.10. Хужалык жәмгыятьләрнен идарә органнарында түбәндәгеләр булырга мөмкин:

- муниципаль хезмәткәрләр;
- гамәлдәге законнарға яраклаштырып төзелгән шартнамәләр нигезендә жирлек мәнфәгатьләрен күздә тотып эш итә торган башка гражданныр.

Хужалык жәмгыятьләрнен идарә органнарында жирлек мәнфәгатьләрен чагылдыруга шартнамә башкарма комитет тарафыннан раслана.

10.11. Хужалык жәмгыятьләрнен идарә органнарындагы Вәкиле елга кимендә ике тапкыр тиешле хужалык жәмгыятьләре эшчәнлеген турында вәкаләтле затка хисап тапшыра.

10.12. Вәкилләрнен карар проектлары буенча тавыш биргәндә карарлар һәм позицияләр проектларын килештерүнен билгеләнгән тәртибен бозуы, шулай ук килешенү нәтижәләре яисә вәкаләтле затның карарына таянып тавыш бирмәве, Законда билгеләнгән тәртиптә һәм район мәнфәгатьләрен белдерүгә шартнамә шартлары буенча дисциплинар жаваплылыкка тартыла.

10.13. Хужалык жәмгыятьләрнен идарә органнарындагы Вәкилләр гамәлдәге законнар нигезендә акчалата бүләкләү алуға хокуклы.

10.14. Устав капиталларындагы, хужалык жәмгыятьләрендәге акцияләр (өлешләр) пакетларының (өлешләрнен) нәтижәлеләген арттыру максатында, вәкаләтле зат ел саен хужалык жәмгыятьләрнен устав капиталларындагы жирлек акцияләреннен (өлешләреннен) файдалануның нәтижәлеләген бәяләүне үткәрә, жәмгыятьләрнен идарә органнарына жирлеккә тиешле дивидендларны исәпләү һәм

түләү турындагы мәсьәләнең гомуми еллык жылышларының көн тәртибенә кертү турында тәкъдимнәр жибәрә, кандидатларны директорлар советларына һәм жәмгыятьләрнең ревизия комиссияләренә жибәрә, жирлекнең акцияләрен (өлешләрән) ышанычлы идарәгә тапшыра, жирлек идарә нәтижәсендә алырга тиешле керемнәрнең күләмен мәжбүри рәвештә билгеләү белән ышанычлы идарә итү идарәсе шартнамәсе төзү хокукына конкурслар үткәрә.

10.15. Жирлек катнашында яңа төзелә, гамәлдә була һәм бетерелә торган хужалык жәмгыятьләрен исәпкә алу тиешле реестрны алып бару рәвешендә вәкаләтле зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Авыл жирлегә катнашындагы хужалык жәмгыятьләре реестрына реестрның һәр субъектының юридик статусы һәм финанс-икътисадый торышы турында мәгълүмат булган теркәү һәм хисап документлары керә.

11 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕК ОБЪЕКТЛАРЫН АРЕНДАЛАУ ҺӘМ СУБАRENDA

11.1. Жирлекнең башкарма комитеты исеменнән муниципаль мөлкәтне арендага бирүчеләр түбәндәгеләрне тапшыра:

- Бөгелмә муниципаль районының мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы казна һәм башка мөлкәт мөлкәтенә карата законнар белән билгеләнгән очракларда үз вәкаләтләре чикләрендә;

- хужалык алып бару хокукларында аларга беркетелгән мөлкәткә карата муниципаль унитар предприятиеләр;

- оператив идарә итү хокукында аларга беркетелгән мөлкәткә карата казна муниципаль предприятиеләре;

- әгәр әлегә вәкаләт Уставта яисә Учреждение Нигезләмәсендә каралган булса, оператив идарә итү хокукында үзләренә беркетелгән мөлкәткә карата муниципаль учреждениеләр.

11.2. Муниципаль күчемсез милек объектлары арендага тапшырылырга мөмкин:

- сатулар уздырганда - аренда шартнамәсен төзүгә хокук алган өчен иң зур бәяне тәкъдим иткән затка;

- сатулар үткәрмичә - гамәлдәге законнар нигезендә.

11.3. Аренда түләвен кертү тәртибен, шартларын һәм срокларын үз эченә алган муниципаль милек булып торучы торак булмаган биналарны (биналарны, корылмаларны) арендауның якинча шартнамәсе рәвеште вәкаләтле зат тарафыннан эшләнә һәм раслана.

11.4. Муниципаль күчемсез милек объектларын арендага бирү документларын рәсмиләштерү процедурасы һәм тәртибе Башкарма комитет тарафыннан раслана.

11.5. Аренда түләвен күләмен исәпләү Башкарма комитет билгеләгән муниципаль мөлкәт өчен аренда түләвен исәпләү Тәртибе нигезендә билгеләнә.

11.6. Вәкаләтле зат, әлегә Нигезләмәдә һәм башкарма комитетның норматив актларында каралган очраклардан тыш, жирлекнең муниципаль мөлкәтен арендага бирүче булып тора.

11.7. Бәйсез бәяләү нигезендә аренда түләве күләмен билгеләргә рөхсәт ителә.

11.8. Торак булмаган биналар өчен аренда түләве буенча ташламалар Башкарма комитет үтенечнамәсе буенча гамәлдәге законнар белән билгеләнә.

11.9. Урынны арендага бирү буенча белешмәләр, конкурс яисә аукционнар үткәрмичә генә, Башкарма комитет ризалыгы белән субарендага бирелергә мөмкин. Шулай ук вакытта торак булмаган биналарның субарендага тапшырыла торган гомуми мәйданы ун проценттан артып китә алмый һәм бина мәйданыннан егерме квадрат метрдан артык тәшкит итә алмый.

11.10. Муниципаль мөлкәтне арендау шартнамәләрен исәпкә алу тиешле реестрны алып бару рәвешендә вәкаләтле зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

12 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕКЛӘР МИЛКЕ ОБЪЕКТЛАРЫНЫҢ ТҮЛӘҮСЕЗ ФАЙДАЛАНУГА БИРЕЛҮЕ

12.1. Муниципаль мөлкәт федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында муниципаль мөлкәт белән эш итүне шулай ук белән һәм әлеге пунктта күрсәтелгән максатларда тыя торган нигезләмәләр булмаса, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы жирле үзидарә органнарына, муниципаль унитар предприятиеләргә һәм муниципаль учреждениеләргә, Татарстан Республикасы территориясендә теркәлгән ижтимагый һәм дини оешмаларга, юридик һәм физик затларга сәламәтлек саклауны, мәгарифне, халыкка социаль хезмәт күрсәтүне, физик культураны һәм спортны, культураны үстерүгә; мәдәни кыйммәтләрне, торак-коммуналь хужалыкның граждан оборонасы объектларын саклау; юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәмин итүгә бәйле максатларга, торак фондына, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасына, үлән базларына, гидротехник корымаларга хезмәт күрсәтү түләүсез файдалануга тапшырылырга мөмкин;

- Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль берәмлек вәкилләре һәм башкарма хакимияте органнарын тәмин итү өчен.

12.2. Мөлкәт түләүсез файдалануга тапшырылырга йә түләүсез файдалану хокукына аренда хокукын янадан рәсмиләштерү рәхсәт ителергә мөмкин булган муниципаль милек объектлары, шулай ук оешмалар яисә физик затлар исемлегенә, шартнамә сроклары башкарма комитет тарафыннан раслана. Күрсәтелгән исемлеккә федераль законнар таләбе буенча түләүсез файдалануга тапшырыла торган объектлар кертелми.

12.3. Муниципаль күчәмсез мөлкәтне ссудага бирүче - вәкаләтле зат.

12.4. Күчәмсез милектән түләүсез файдалану шартнамәсе гамәлдә булу тәмамлангач, күчәмсез милекне алга таба куллану турындагы карарны вәкаләтле зат тәкъдиме буенча жирлекнең Башкарма комитеты кабул итә.

13 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕККӘ ХОКУКЛАРНЫ ҺӘМ АНЫҢ БЕЛӘН АЛЫШ-БИРЕШЛӘРГӘ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕ

13.1. Муниципаль күчәмсез мөлкәткә һәм аның белән алыш-бирешләргә хокукларны дәүләт теркәве - гамәлдәге законнар нигезендә муниципаль күчәмсез мөлкәткә хокукларны күчерү һәм туктату дәүләт тарафыннан барлыкка килүне, чикләүләрне тану һәм раслау юридик акты.

13.2. Дәүләт теркәве муниципаль күчемсез мөлкәткә теркәлгән хокукның гамәлдә булуының бары тик суд тәртибендә генә дәгъва белдерелергә мөмкин булган бердәнбер дәлиле булып тора.

13.3. Муниципаль күчемсез мөлкәткә һәм аның белән алыш-бирешләргә милек хокуклары һәм башка хокуклар Дәүләт теркәве үтәргә тиеш.

13.4. Законнар нигезендә дәүләт теркәве үтәргә тиешле күчемсез муниципаль мөлкәт (күчемсез милек), аерымланган су объектлары һәм жир белән бәйле барлык объектлар - аларны билгеләнгән зыянсыз күчереп йөртү мөмкин түгел, шул исәптән биналар, корылмалар, торак һәм торак булмаган биналар, күпьяеллык үсентеләр, муниципаль унитар предприятиеләр - мөлкәт комплекслары буларак теркәлә.

13.5. Муниципаль күчемсез мөлкәткә һәм аның белән алыш-бирешләргә хокукларны дәүләт теркәвенә алу күчемсез мөлкәткә хокукларны һәм аның белән алыш-бирешләрне дәүләт теркәвенә алу буенча тиешле юстиция учреждениесе тарафыннан Закон нигезендә башкарыла.

13.6. Муниципаль күчемсез мөлкәткә хокукларны һәм аның белән алыш-бирешләрне дәүләт теркәвенә алу өчен түбәндәгеләр нигез була:

- компетенциясе кысаларында һәм законнарда билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары тарафыннан чыгарылган актлар;
- муниципаль күчемсез мөлкәткә карата шартнамәләр һәм башка килешүләр;
- законлы көченә кергән суд карарлары;
- Законда билгеләнгән башка нигезләр.

13.7. Сатып алу чоры кичектерелү аркасында жирлек сатып ала торган муниципаль күчемсез мөлкәткә милек хокукы сатып алу чоры факты законда каралган тәртиптә билгеләнгәннән соң дәүләт теркәве узарга тиеш.

13.8. Муниципаль күчемсез милеккә эйбер хокукларын дәүләт теркәвенә алу белән беррәттән, аңа хокукларны чикләнгәнчә, шул исәптән ипотека, ышанычлы идарә, аренда да дәүләт теркәвенә алырга тиеш.

14 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ КУЛЛАНУДАН ЖИРЛЕК БЮДЖЕТЫНА КЕРЕМ КЕРТҮ ТӘРТИБЕ

14.1. Жирле үзидарә органнары эшчәнлеген жайга салучы гамәлдәге законнар һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә муниципаль милектәге мөлкәттән файдаланудан алынган керемнәр буларак түбәндәгеләр исәпкә алына:

- муниципаль милектәге мөлкәтне вакытлыча биләүгә һәм аннан файдалануга яисә вакытлыча файдалануга тапшырган өчен аренда түләве рәвешендә алына торган акчалар;

- муниципаль милектәге мөлкәтне залогка, ышанычлы идарәгә тапшырудан алына торган акчалар;

- хужалык жәмгыятьләренен устав капиталларындагы өлешкә туры килә торган табыш рәвешендә яисә муниципаль берәмлекнең акцияләре буенча дивидендлар;

- салым түлэгәннән һәм башка мәжбүри түләүләрдән соң калган муниципаль унитар предприятиеләр табышының бер өлеше;

- торак булмаган фонд объектларын һәм башка муниципаль мөлкәтне кулланганда аренда түләүләрен вакытында түләмәгән өчен штраф санкцияләре;

- муниципаль милек объектларын хосусыйлаштырудан керемнәр;

- муниципаль учреждениеләрнең активларын (мөлкәтен) һәм ябылган муниципаль унитар предприятиеләр мөлкәтен сатудан керемнәр;
- торак булмаган фонд объектларын арендау хокукын сатудан керемнәр;
- муниципаль милекне файдаланудан Россия Федерациясе законнарында каралган башка керемнәр.

14.2. Дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының норматив актларында билгеләнгәнчә, муниципаль милектән файдаланудан кергән акчаларны алу һәм бүлүне финанс-бюджет палатасы гамәлгә ашыра.

14.3. Үзләренең баланслы булуларына карамастан, муниципаль күчемсез милек объектларын арендага бирүдән акчалар, шулай ук торак булмаган фонд объектларына аренда хокукын гамәлгә ашыру нәтижәсендә алына торган акчалар жирлек бюджетына жибәрелә һәм жирлек Советы билгеләгән тәртип нигезендә бүленә.

14.4. Жирлекнең муниципаль милеккә ачык акционер жәмгыятьләр акцияләре буенча дивидендлары жирлек бюджетына күчерелергә тиеш. Дивидендларны күчерүнең тулылыгын һәм үз вакытында башкарылуын вәкаләтле зат тикшереп тора.

14.5. Хосусыйлаштыру тәртибендә муниципаль мөлкәтне сатудан алынган акчалар тулы күләмдә, тиешле мөлкәтне оештыруга һәм хосусыйлаштыруга киткән чыгымнарны кичереп, жирлек бюджетына күчерелә. Муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыруга акчалар тоту түбәндәге чыгымнар төрләре буенча гамәлгә ашырыла:

а) милекне сатуга әзерләү, шул исәптән маркетинг һәм финанс консультантларын жәлеп итү, хосусыйлаштыру процессларының нәтижәләгән арттыру максатларында базарны тикшерү;

б) мөлкәтнең базар бәясен билгеләү һәм башлангыч бәя билгеләү өчен бәяләү;

в) реестрга белешмәләр кертү һәм реестрдан өземтәләр бирү, депозитарийлар хезмәт күрсәтүләре өчен түләү, муниципаль милеккә хокукларны рәсмиләштерүгә бәйле башка чыгымнар, шулай ук муниципаль берәмлек тарафыннан акционер хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйле кыйммәтле кәгазьләр (регистраторлар) хужаларының реестр хужалары хезмәтләре өчен түләү;

г) мөлкәтне сатуны оештыру һәм сату;

д) сатып алучыларның үз йөкләмәләрен исәпкә алу һәм аларның мөлкәтен үтәвен тикшереп тору эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

е) судларда районның мөлкәт һәм башка хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау;

14.6. Муниципаль милек объектларын хосусыйлаштырудан керемнәр "Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында" Федераль закон нигезендә бүленә.

14.7. Акчаларны күчерүне һәм алардан файдалануны районның контроль-хисап палатасы һәм Финанс-бюджет палатасы тикшереп тора.

15 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКТӘН ФАЙДАЛАНУНЫ ИСӘПКӘ АЛУ ҺӘМ КОНТРОЛЬ

15.1. Муниципаль милеккә караган барлык объектлар инвентаризацияләнергә, бәяләнергә, исәпкә алынырга һәм тиешле реестрларга кертелергә тиеш.

15.2. Жирлектә муниципаль милек объектларын исәпкә алу нигезен жирлекнең муниципаль милек реестры тәшкит итә.

15.3. Муниципаль милек реестрында муниципаль унитар предприятиеләр, муниципаль учреждениеләр мөлкәте, башка оештыру-хокукый рәвешләрдәге предприятиеләрдәге муниципаль мөлкәт өлеше, муниципаль күчемсез мөлкәт, инженерлык инфраструктурасы объектлары һәм муниципаль казна мөлкәте турында белешмәләр бар.

15.4 Жирлекнең муниципаль милек реестрын тотучы - вәкаләтле зат.

15.5. Муниципаль милек реестрын төзү һәм алып бару тәртибе Башкарма комитет тарафыннан билгеләнә.

15.6. Муниципаль милек объектларын инвестицияләү муниципаль милек объектларының бердәм реестрын төзү, объектлардан файдалану һәм аларны карап тоту тәртибенең үтәләшен контрольдә тотуның сыгылмалы системасын тәэмин итү, муниципаль милек объектларынан законсыз файдалану яисә читләштерү фактларын ачыклау, реконструкцияләүгә һәм капитал ремонтлауга мохтаж күчемсез мөлкәт объектларын ачыклау, аларны алга таба куллану тәртибен билгеләү максатларында уздырыла.

15.7. Милек объектларын инвентарьлаштыру барышында объектларны тасвирлау һәм бәяләү, мәгълүматны реестрларга (мәгълүматлар базасын яңарту) кертү һәм муниципаль мөлкәткә хокукларны теркәү (раслау) башкарыла.

15.8. Милек объектларының бәя характеристикалары Россия Федерациясе законнары нигезендә бәяләнә.

15.9. Жирлек территориясендә күчемсез мөлкәтне техник исәпкә алу (инвентарьлаштыру) гамәлдәге законнар нигезендә махсуслаштырылган органнар тарафыннан үткәрелә.

15.10. Күчемсез милек объектларының бухгалтерлык исәбен муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр алып бара, алар балансында муниципаль милек урнашкан.

15.11. Аларның күчемсез милек объектларынан бирелгән максатлар нигезендә файдалануны вәкаләтле зат тикшереп тора.